

บทที่ 1

บทนำ

กล้วยไม้เป็นไม้ดอกไม้ประดับที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และได้รับความนิยมนำไปปลูก มีหลายประเภททั้งชนิดที่เป็นไม้ตัดดอก ไม้กระถาง และเป็นไม้ดอกไม้ประดับที่สำคัญของหลาย ประเทศรวมถึงประเทศไทย เนื่องจากสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศของไทยทำให้สามารถปลูก เลี้ยงกล้วยไม้ได้ทุกภูมิภาคและได้หลายชนิด เช่น กล้วยไม้สกุลหวาย สกุลช้าง สกุลเข็ม สกุล รองเท้านารี เป็นต้น ส่งผลทำให้ประเทศไทยส่งออกกล้วยไม้เป็นอันดับหนึ่งของตลาดโลก มีตลาด ส่งออกที่สำคัญคือ ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป สหรัฐ เป็นต้น ทำให้การส่งออกมีแนวโน้มการเติบโต เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากสถิติในปี 2551-2552 มีปริมาณการส่งออกดอกกล้วยไม้เพิ่มจาก 25,152 ตัน เป็น 26,750 ตัน มูลค่าเพิ่มจาก 2,411.67 ล้านบาทเป็น 2,639.00 ล้านบาท และสามารถส่งออก ตันกล้วยไม้ได้เพิ่มจาก 39 ล้านบาท เป็น 42.5 ล้านบาท ส่งผลให้มีมูลค่าการส่งออก เพิ่มจาก 423.44 ล้านบาทเป็น 447.79 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2552)

อุตสาหกรรมกล้วยไม้ของประเทศไทยได้ขยายตัวเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เมื่อเทียบกับ ไม้ตัดดอกชนิดอื่นๆ ทั้งทางด้านพื้นที่ปลูก ปริมาณผลผลิตต่อไร่ และจำนวนผู้ปลูกเลี้ยง พื้นที่ปลูก เลี้ยงกล้วยไม้ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย เนื่องจากสภาพภูมิอากาศเหมาะสมกับ การเจริญเติบโตของกล้วยไม้ ใกล้เคียงแหล่งน้ำ และตลาดกลาง รวมถึงการคมนาคมที่สะดวกและมี ประสิทธิภาพ พื้นที่ปลูกกล้วยไม้ที่สำคัญ คือ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี นครปฐม สมุทรสาคร ราชบุรี พระนครศรีอยุธยา และปทุมธานี เป็นต้น ในระยะที่ผ่านมาการขยายพื้นที่เพาะปลูกยังทำได้ ค่อนข้างจำกัด เนื่องจากว่าราคาที่ดินมีราคาสูงขึ้น และเกษตรกรที่เข้ามาปลูกกล้วยไม้ต้องมีความรู้ ความชำนาญในการเพาะปลูก ประกอบกับปัจจัยการผลิตมีราคาสูงขึ้น เช่น ปุ๋ย ยา ทำให้เกษตรกร ไม่มีเงินลงทุนในการดูแลบำรุงรักษา การส่งออกกล้วยไม้ไทยขาดการส่งเสริมพัฒนาพันธุ์ใหม่ การ โฆษณาประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักในตลาดต่างประเทศ และขาดการควบคุมคุณภาพที่ดีพอจาก ปัญหาเพลี้ยไฟติดไปกับดอกกล้วยไม้ที่ส่งออกไปต่างประเทศ จึงทำให้สหภาพยุโรปมีการเผา ทำลายกล้วยไม้ที่ส่งออกไปเป็นจำนวนมาก การขยายตลาดส่งออกที่ผ่านมาจึงทำได้ไม่มากนัก ทำ ให้กล้วยไม้มีคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ส่งผลให้มีการส่งออกได้เพียงร้อยละ 40 ของผลผลิตทั้งหมด การพัฒนาธุรกิจให้ผลผลิตกล้วยไม้เพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองต่อการขยายตัวของตลาดทั้ง ในประเทศ และต่างประเทศ พัฒนาการเพิ่มพื้นที่ปลูก เพิ่มการลงทุน สนับสนุนการปลูกกล้วยไม้ ในที่สูง ซึ่งการปลูกกล้วยไม้ในที่สูงช่วยให้มีอายุการใช้งานนานขึ้น การเปลี่ยนวิธีการขนส่ง และ

การพัฒนาพันธุ์กล้วยไม้ให้สามารถผลิตดอกกล้วยไม้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด เนื่องจากข้อเสียของกล้วยไม้ไทยโดยส่วนใหญ่มีความสามารถออกดอกแค่ปีละครั้ง และช่วงที่ออกดอกพร้อมกัน ทำให้กล้วยไม้มีปริมาณมากในตลาด ส่งผลให้ราคาดอกกล้วยไม้ลดลง ถ้าสามารถผลิตให้กล้วยไม้ดอกออกได้ในหลายฤดูก็จะช่วยเพิ่มมูลค่าของดอกกล้วยไม้ให้มีราคาสูงขึ้นได้ (ครรรชิต, 2547) การใช้ประโยชน์จากกล้วยไม้ไม่เพียงแต่การใช้ประโยชน์จากความสวยงามของดอกเพียงอย่างเดียว ยังสามารถนำเอาดอกกล้วยไม้ที่มีกลิ่นหอม มาพัฒนาเป็นเครื่องสำอาง โดยมหาวิทยาลัยนเรศวร ได้พัฒนาชุดผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางกลิ่นดอกกล้วยไม้ช้างกระ ด้วยการสกัดเอาน้ำมันหอมระเหยเพื่อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจากกล้วยไม้ช้างกระต้นแบบ จำนวน 3 ชนิด คือน้ำหอม ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวรอบดวงตา และผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้า (เนติ, 2553) ดังนั้นกล้วยไม้ไทยดอกหอม เหมาะแก่การพัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการอุตสาหกรรม และการส่งออกเข้าสู่ตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนิดที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย เช่น กล้วยไม้ช้างกระ ช้างแดง ช้างเผือก และสกุลใกล้เคียง เป็นต้น

กล้วยไม้ช้างเผือก (*Rhynchostylis gigantea* var. *harrisonianum* Holtt.) เป็นกล้วยไม้พันธุ์แท้ที่นิยมเลี้ยงกันมาก ดอกมีสีขาวล้วน ช่อดอกเด่นสวยงาม และดอกมีกลิ่นหอม (อานนท์, 2547) ด้วยลักษณะเด่นของกล้วยไม้ช้างเผือก จึงทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดและมีแนวโน้มในการพัฒนาเป็นอุตสาหกรรม ส่งผลทำให้มีความต้องการกล้วยไม้ชนิดนี้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากช้างเผือกออกดอกเฉพาะช่วงเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ของทุกปี และออกดอกเพียงปีละครั้งเท่านั้น การศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การวิจัยเพื่อให้กล้วยไม้ช้างเผือกออกดอกนอกฤดู โดยการให้ช่วงเวลาของการให้สภาพวันสั้น และอุณหภูมิต่ำ เพื่อการกระตุ้นให้เกิดช่อดอก และบานดอกนอกช่วงฤดูกาล ซึ่งเป็นอีกทางหนึ่งในการเพิ่มมูลค่าในการส่งออก และเพิ่มผลผลิตกล้วยไม้ได้มากขึ้น